

Motion till riksdagen 2024/25:1273

av **Mathias Tegnér (S)**

Om hoten i vår omvärld

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att formalisera de kompetenser som tillgodogörs inom värnplikten för att dessa ska kunna användas i civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera och utöka krisberedskap i läroplanen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Hoten i vår omvärld är större än på länge. Omvärldsläget innebär att kraven på oss alla ökar. Det gäller också tillfälliga begränsningar av vår frihet, som värn- och civilplikt innebär. Denna fråga har också aktualiserats av det geopolitiska läget och Rysslands angreppskrig mot Ukraina.

För vi utgår i grunden ifrån ett mer allvarligt världsläge. Ryssland bedriver ett orättfärdigt krig mot Ukraina och vi kommer att dimensionera vårt försvar efter Rysslands förmåga för lång tid framöver. Sverige är en kunskapsnation och vi socialdemokrater bejakar ett starkare försvar, fler värnpliktiga, stärkt kompetensförsörjning, en teknisk utveckling och fler jobb i hela landet.

I ljuset av Rysslands aggression befinner sig vårt land i en kris. Hoten är stora och vår beredskap mindre. 2024 går det inte att blunda för de verkliga farorna i vår omvärld, där risken att Sverige blir utsatt för militära och teknologiska angrepp är hög, antingen i form av krig eller mer troligt i form av hybridoperatoner. Detta trots att socialdemokratiska regeringar under de åtta åren i regeringsställning genomförde en kraftig omställning av Sveriges totalförsvar: en lång tids nedskärningar bröts, försvarsanslagen ökade med mer än 85 procent, betydande samarbetsavtal ingicks med andra länder och mängder av satsningar gjordes för folkligt förankrat totalförsvar. Vi började återställa försvaret för försvar av Sverige.

Lägg till de geopolitiska hoten och ökande risker i takt med att klimatkrisen fortsätter. Klimatfenomen riskerar att få katastrofala följder för hela civilsamhället och det

går inte att enkelt lösa problemen när de väl uppstått. Därför behöver vi tillsammans rusta upp Sveriges krisberedskap, såväl det offentliga som det civila.

Först och främst behöver vi hela tiden tänka långsiktigt, då hoten mot Sverige är långsiktiga. Som ett resultat av detta bör alla kommuner inkludera krisberedskap som en väsentlig del i all sin planering, nämligen i form av tillgänglighet till skyddsrum, sårbarhet av infrastruktur och skydd mot extremväder.

På det individuella planet behöver varje invånare bli mer förberedd och informerad. I ljuset av detta bör Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) broschyr "Om krisen eller kriget kommer" ses. Kort sagt är det viktigt att invånarna förbereder sig och vet hur man ska hantera kriser.

De ökade behoven av kunskap i dessa frågor sätter sökarljuset på skolan. Vi måste i detta geopolitiska läge utöka kunskapen i skolan kring beredskapsfrågor. Det torde vara ett gemensamt mål att skapa ett tryggt och säkert samhälle för alla. Att utbilda och förbereda våra medborgare, särskilt de unga, för att agera ansvarsfullt och effektivt under kriser är en strategisk investering i vår nations framtid. Det förefaller klokt att främja integrationen av krisberedskap i den svenska läroplanen då kunskap är en nyckelkomponent för att stärka samhällets resiliens. Genom att inkludera krisberedskap i läroplanen kan vi säkerställa att våra elever får de nödvändiga verktygen för att möta och hantera olika utmaningar och stärker civilförsvaret.

Läroplanen sätter riktlinjer för utbildningens övergripande mål. Krisberedskap involverar olika ämnesområden, vilket kräver en tvärspektoriell undervisningsinsats för att täcka olika aspekter av ämnet. Inkluderingen av krisberedskap i läroplanen kan också bidra till elevernas psykologiska välbefinnande genom att utrusta dem med verktyg för att hantera oro och osäkerhet i kriser. Det är viktigt att överväga om det finns tillräckligt med utrymme och resurser i läroplanen för att integrera krisberedskap utan att kompromissa med andra viktiga ämnen och färdigheter.

En annan viktig aspekt på vår trygghet är den allmänna värnplikten. Utgångspunkten är att alla medborgare ska göra sin plikt men också ska kräva sin rätt. Eller annorlunda uttryckt, samhällsbygget måste fungera och medborgarandan ska vara frejdig. Tyck vad du vill och tro på vem du vill, men gör rätt för dig. Mycket tyder således på att en utbyggd allmän värnplikt stärker sammanhållningen i samhället och därmed resiliensen.

Det militära och civila försvaret är beroende av att ett antal viktiga samhällsfunktioner fungerar för att kunna genomföra sina uppgifter. I Sverige genomför tusentals individer militär grundutbildning omfattande 6 till 15 månader. Individer får en kostsam och kvalitativ utbildning. Kompetens är färskvara och Försvarsmakten liksom Sverige har även nytta av om den värnpliktige upprätthåller sin kompetens efter avslutad tjänstgöring.

SeQF står för Sveriges nationella referensramverk för kvalifikationer. Ett kvalifikationsbevis är ett formellt erkännande för en yrkesroll och kan fås efter en ansökningsprocess hos Myndigheten för yrkeshögskolan. En kvalifikation kan även sägas utgöra en kravspecifikation för vad som ska kunna utföras i en yrkesroll. Militär undersköterska är den första befattningen i Försvarsmakten att nivåplaceras enligt SeQF. Det gör att våra militära undersköterskors kompetens lättare kan förstås i civilsamhället.

Värnpliktens grundutbildning är kostnadsfri och inkluderar flera förmåner. Bland förmånerna kan nämnas gratis boende, gratis mat, dagersättning under tjänstgöringsdagar och extra ersättning till mat under ledighet, gratis sjukvård och akut tandvård, gratis resor till och från hemmet vid ledighet, in- och utryckning, kläder, försäkringar, familjebidrag, utrustning samt betalda högskoleprov. Efter avslutad och godkänd

utbildning fås även en utbildningspremie som en klumpsumma. Det är således uppenbart att det är av vikt att de kompetenser som tillgodogörs inom värnplikten kan användas senare i civilsamhället.

Politikens uppgift ska vara att lösa samhällsproblemen, inte splittra människor och ställa grupp mot grupp. Vi vet att alla svenskar oavsett bakgrund vill vara med och bygga och värna vårt land. Omvärldsläget innebär att kraven på oss alla ökar. Det gäller också tillfälliga begränsningar av vår frihet, som värn- och civilplikt innebär. Denna fråga har också aktualiserats av det geopolitiska läget och Rysslands angreppskrig mot Ukraina.

Ett långsiktigt återinförande av allmän värnplikt och civilplikt kan bidra till en stärkt samhällsgemenskap och en ökad folkhemskänsla. Således finns det goda skäl att reformera formerna för totalförsvarsplikten, både för att öka den totala försvarsförmågan och för att stärka samhällsgemenskapen. Naturligtvis är huvudsyftet med totalförsvarsplikten försvaret av vårt land, vår försvarsförmåga. Likväl tror vi att en bieffekt av värn- och civilplikt är en stärkt samhörighet och därför kan totalförsvarsplikten vara med och bygga en starkare samhällsgemenskap.

Mathias Tegnér (S)